

BARNEOMBUDET

Barne- og familiedepartementet (BFD)
Postboks 8036 Dep
0030 OSLO

Vår ref:
19/00265-2

Saksbehandler:
Mathias Lia Nordmoen

Dato:
24. mai 2019

Høringssvar - NOU 2018:18 Trygge rammer for fosterhjem

1. Innledning og generelle merknader

Barneombudet viser til høringsbrev fra Barne- og familiedepartementet datert 18. februar 2019, hvor departementet ber om innspill til fosterhjemsutvalgets utredning «NOU 2018:18 Trygge rammer for fosterhjem». Det er klarert med departementet at høringsfrist settes til 24. mai 2019. Barneombudet takker for muligheten til å komme med innspill.

Etter barnevernsreformen i 2004 har det vært et uttalt mål fra politisk hold at fosterhjem skal benyttes i større grad, og mellom 2004 og 2014 økte antall barn i fosterhjem med 53 %.¹ Intensjonen har vært å redusere bruken av barnevernsinstitusjoner og øke bruken av fosterhjem ved plasseringer utenfor hjemmet. Fosterhjem er i dag det mest brukte tiltaket for barn og unge som ikke kan bo hjemme med sine foreldre, og ved utgangen av 2016 bodde ca. 11 754 barn i fosterhjem, noe som utgjorde 74 % av barn og unge som ikke kan bo i sine opprinnelige hjem.² Endringene har antakelig medført at en del barn som tidligere ble plassert på institusjon, i dag plasseres i fosterhjem. Dette øker kravene til fosterforeldres kompetanse og ressurser.

Barneombudet har lenge vært bekymret for at fosterhjemsomsorgen i Norge ikke er god nok. At kommunene nå skal overta et større ansvar for fosterhjemsomsorgen har ikke gjort disse bekymringene mindre. I denne prosessen er det viktig at myndighetene sikrer at barna får den omsorgen de har krav på både etter barnevernloven og etter FNs barnekonvensjon. Blant våre største bekymringer har vært at for mange barn i fosterhjem har en uforutsigbar livssituasjon og at det ikke rekrutteres nok fosterhjem som passer til de utfordringene barna har.

For at barn i fosterhjem skal få best mulig utvikling i gode, trygge og stabile omgivelser, er det avgjørende at rammene rundt fosterhjem og fosterforeldre er tilstrekkelig ivaretatt. I dette ligger blant annet at de økonomiske rammebetingelsene er gode og forutsigbare og at fosterforeldres rettigheter synliggjøres og ivaretas tilstrekkelig. Dette er etter Barneombudets syn helt avgjørende for å skape gode fosterhjem, med fosterforeldre som har overskudd til å ivareta barna. Vi er derfor glade for at fosterhjemsutvalget har sett på disse delene av

¹ Backe-Hansen, E., Havik, T. og Grønningsæter, A.B. (2013): Fosterhjem for barns behov. Rapport fra et fireårig forskningsprogram, NOVA-rapport nr. 16/13

²https://www.bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Barnevern/Barn_og_unge_med_tiltak_fra_barnevernet/Barn_og_unge_plassert_utenfor_hjemmet/

fosterhjemsomsorgen, og kommet med forslag som tar sikte på å løse noen av dagens utfordringer

De økonomiske rammene er imidlertid ikke alene tilstrekkelig for å sikre en god fosterhjemsomsorg til barnas beste. Barneombudet ga innspill til utvalget i forkant av utredningen. Vi merker oss at mange av våre innspill ikke er nevnt eller drøftet. For å finne gode fosterhjem er det viktig å tenke helhetlig. Som flere andre aktører har påpekt, mener vi at utvalgets mandat har vært for snevert, og at utredningen nå gjenspeiler dette. Dette er særlig beklagelig da Stortinget i anmodningsvedtak nr. 753 uttrykkelig ba regjeringen om å igangsette en NOU om fosterhjemsomsorgen «for å få en helhetlig gjennomgang».³ Dette er ikke gjort og viktige tema som bl.a. barns medvirkning i fosterhjem, kartlegging av barnas behov og utfordringer før plassering og matching av fosterbarn/fosterhjem og veiledning er i liten grad berørt i utredningen.

Det følger av utredningsinstruksen og veileder til denne, at alle utvalg må innhente innspill fra berørte grupper. Barneombudet vil berømme utvalget og departementet for å ta med seg representanter fra Landsforeningen for barnevernsbarn og Forandningsfabrikken i utvalget. Vi mener imidlertid at det er beklagelig at utvalget ikke har innhentet innspill også fra andre barn og ungdom med relevant erfaring fra fosterhjemfeltet.

Barneombudet har tidligere påpekt at det er behov for ytterligere tiltak som sikrer barnets rett til medvirkning ved valg av fosterhjem. Selv om utvalget viser til at en samordningsplikt også må omhandle samarbeid med barnet, er dette etter vårt syn ikke tilstrekkelig. Det er beklagelig at utvalget ikke har drøftet flere konkrete medvirkningstiltak for barn både i forkant av og under oppholdet i fosterhjemmet.

I tillegg er det avgjørende at barn kartlegges/utredes godt før de flyttes i fosterhjem. Barneombudet har snakket med mange fosterforeldre som forteller at barna har helt andre utfordringer enn de fikk vite om i forkant av oppdraget. Dersom barnet ved plasseringen har utfordringer som ikke er avdekket, er det vanskelig for fosterforeldrene å tilby en god og stabil omsorgsbasis. Det er også vanskelig å vite om barnet plasseres i et hjem som kan ivareta barnets behov. God kartlegging er derfor helt avgjørende for å få til en god fosterhjemsomsorg til det beste for barna.

Vi er også opptatt av at fosterforeldre får tilstrekkelig opplæring, veiledning og støtte gjennom oppdraget. Selv om utvalget har berørt deler av dette, savner vi likevel mer inngående drøftelser og vurderinger.

2. FNs barnekonvensjon, barnerettighetsvurdering og merknader fra FNs barnekomite

Barnekonvensjonen artikkel 4 pålegger staten å sette inn alle egnede tiltak for å sikre barnerettighetene. Dette innebærer at staten må foreta en systematisk vurdering av hvordan barns rettigheter og interesser blir eller vil bli berørt av deres beslutninger og handlinger. Dette gjelder også for offentlig nedsatte utvalg. Barneombudet mener at utvalget ikke har foretatt en slik gjennomgang av forslagenes betydning for barns rettigheter etter konvensjonen.

Barnekomiteen anbefaler at man alltid gjennomfører en vurdering av hvordan barns rettigheter berøres (CIA). Komiteen utdyper kravene til slike vurderinger i generell

³ <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Vedtak/Vedtak/Sak/?p=64471>

kommentar nr. 14. Målet er å forutsi hvordan et eller flere forslag påvirker barn og deres rettigheter.

En barnerettighetsvurdering skal alltid innebære en gjennomgang av de generelle prinsippene i barnekonvensjonen. I tillegg burde dette utvalget gått langt grundigere inn i de artiklene som særlig berører offentlig omsorg for barn.

I artikkel 20 i barnekonvensjonen heter det at barn som midlertidig eller permanent er fratatt sitt familiemiljø, eller som i egen interesse ikke kan tillates å bli værende i et slikt miljø, skal ha rett til særlig beskyttelse og bistand fra staten. Av artikkel nr. 25 følger at barn som er blitt plassert av kompetente myndigheter for å få omsorg, beskyttelse eller fysisk eller psykisk behandling, har rett til periodisk vurdering av den behandling barnet får og av alle andre forhold som har betydning for plasseringen av barnet.

Disse artiklene pålegger Norge å sikre at barn, som av forskjellige årsaker ikke kan tas vare på av familien, får et tilstrekkelig godt alternativt omsorgstilbud og at deres liv og helse ivaretas på best mulig måte. Bestemmelsene må ses i lys av blant annet barnekonvensjonens artikkel 3 om barnets beste og artikkel 12 om barnets rett til å bli hørt.

Allerede i 2010 påpekte barnekomiteen at staten må sørge for at det foreligger alternative ordninger som kan gi barn den form for omsorg som er best for dem, dersom man ikke lykkes med forebyggende tiltak.⁴ FNs barnekomite har i sine merknader til Norge fra 2018 vist til at de er bekymret over de betydelige forskjellene mellom fylkene når det gjelder antallet plasseringer utenfor hjemmet, søsken som blir skilt fra hverandre når de plasseres i alternativ omsorg og utilstrekkelig overvåking av situasjonen for barn som er plassert i alternativ omsorg⁵. Komiteen har derfor blant annet anbefalt Norge å sikre at alle kommuner følger de samme kriteriene for plasseringer utenfor hjemmet og sikre at søsken ikke skilles fra hverandre når de plasseres i alternativ omsorg.

Selv om vi berømmer utvalget for å trekke frem flere viktige artikler i barnekonvensjonen i utredningens punkt 3, er det også mye som mangler. Vi savner særlig at konvensjonen brukes aktivt i utvalgets utredninger og vurderinger i punkt 6-10. Vi vil derfor be myndighetene om å innlemme grundige vurderinger av barns rettigheter etter konvensjonen i den videre oppfølging av utredningen og i det videre arbeid med fosterhjemsområdet.

3. Kommentarer til de konkrete forslag

Kapittel 6: Samordning og samarbeid

6.5.2 Bedre samarbeid i kommunen

Barneombudet vil berømme utvalget for å løfte fram og drøfte utfordringer og løsninger knyttet til samordning og samarbeid. Uavhengig av hvordan fosterhjemsfeltet og barnevernet forøvrig organiseres, vil samarbeid og samordning alltid stå sentralt.

Barneombudet mener en helhetlig oppfølging av barn i barnevernet er avgjørende for å yte forsvarlige tiltak og tjenester til barnets beste. Dette gjelder på alle stadier av en sak og for alle barn som har behov for tiltak og tjenester fra det offentlige. Vi har lenge vært bekymret for at samarbeidet mellom tjenesteapparatet og sektorer er for dårlig, og vi støtter derfor forslag om å innføre en samordningsplikt.

⁴ <https://www.regjeringen.no/no/dokumentarkiv/stoltenberg-ii/bld/Tema-og-redaksjonelt-innhold/Redaksjonelle-artikler/2010/concluding-observations-fra-fns-barnekom/id593247/>

⁵ <https://www.regjeringen.no/no/tema/familie-og-barn/innsiktsartikler/fns-barnekonvensjon/rapporter-om-fns-barnekonvensjon/id670174/>

Utvalget foreslår at plikten til samordning lovfestes i kommuneloven. Barneombudet er uenig i at en slik plikt bør forankres i kommuneloven. En plikt til samarbeid bør ikke avgrenses til kun å gjelde kommunale tjenester, og plikten bør omfatte også statlige tjenester. I rapporten «Samarbeid til barn og unges beste» fra arbeidsgruppa i 0-24 samarbeidet drøftes regler om samarbeid mellom tjenester.⁶ I rapporten foreslås det å vedta nye regler om samarbeid på tvers av tjenester og sektorer, og at disse samles i en ny felles lov eller forskrift.

Barneombudet støtter anbefalingen fra arbeidsgruppen, og mener det vil være en fordel at samordningsplikten fremgår av en egen samordningslov. I rapporten fra arbeidsgruppen foreslås også at plikten til samordnede tjenester bør kombineres med en rett for barna til samordnede tjenester. Barneombudet støtter dette forslaget.

Utvalget foreslår at plikten til samarbeid skal gjelde når barnet «har behov for langvarige og koordinerte tiltak». Vi er ikke enige i at det bør gjøres en slik avgrensning av plikten. For det første vil man sjelden vite hvor lenge et barn har behov for tiltak fra offentlige tjenester i en tidlig fase. For det andre vil et slikt skjønnsmessig kriterium kunne åpne for svært ulik praksis i kommune. For det tredje skal gode og samordnede tiltak og tjenester fra det offentlige motvirke at barn blir værende i «systemet» over lang tid. Det vil virke mot sin hensikt at inngangsvilkåret knyttes til behovet for langvarig hjelp, som nettopp er det man ønsker å motvirke med bedre samordnede tjenester.

Etter Barneombudets syn bør plikten derfor gjelde for *alle* barn og unge med behov for tjenester og tiltak fra mer enn en offentlig tjeneste. Dette bør være både en plikt for det offentlige og en rett for barna det gjelder. Plikten/retten bør lovfestes i en egen samordningslov, jf. forslaget til arbeidsgruppen 0-24samarbeidet.

Barneombudet støtter forslaget om at kommunen skal utpeke en instans eller opprette en egen funksjon som skal ha ansvaret for å koordinere hjelpetjenester til barn og unge. Det er naturlig at dette ansvaret forankres kommunalt. Barneombudet opplever at ansvaret i dag er fragmentert og at styring og koordinering på tvers av tjenester/sektorer er vanskelig. Barneombudet mener derimot at kommunen må pålegges å utpeke en instans med koordineringsansvar, og foreslår derfor at ordlyden endres fra *bør* til *skal*.

Det er positivt at utvalget tydeliggjør at samordningsplikten også gjelder plikten til samarbeid med barnet. I et samarbeid mellom tjenester er det helt avgjørende at barnet settes i sentrum og at barnets stemme kommer frem. Det er også viktig av at barnet til enhver tid gis god informasjon slik at han eller hun settes i stand til å danne seg egne meninger. Dersom mye informasjon flyter «over hodet» på barnet, vil barnet kunne miste tillit til de voksne. Det er derfor viktig at barnet inkluderes i disse prosessene.

6.5.3 Individuell plan

Barneombudet er positiv til utvalgets forslag om at det utarbeides en forskrift om bruken av individuell plan i barnevernet, og mener dette vil kunne forbedre samarbeidet mellom fosterfamilie og barnevernet og mellom barnevernet og andre kommunale tjenester. Det er etter vårt syn viktig at dette er en plan for hvordan tjenestene skal samarbeide og hjelpe barnet, ikke en plan over barnets liv. Det er viktig at barnet er med i utarbeidelsen av den individuelle planen helt fra starten og gis reell mulighet til å medvirke til hvordan den skal brukes.

6.5.5 Vurdere om barnet kan bo i fosterhjem i omsorgskommunen

⁶ <https://024.kikkutkunde.no/wp-content/uploads/2019/01/Sluttrapport-regelverk-samarbeid-sept-18.pdf>

Barneombudet ser at det i noen tilfeller kan være en fordel å plassere barnet i fosterhjem i samme kommune. Dette gjelder imidlertid ikke alltid. Barnets beste uansett må være det førende hensyn, og selv om utvalget nevner dette, er vi redde for at en plikt å vurdere fosterhjem i barnets hjemkommune vil kunne føre til uheldige plasseringer.

Slik vi leser utredningen på dette punktet, er endringene blant annet foreslått med bakgrunn i at det er krevende å samarbeide med helsetjenesten i andre kommuner. Dette er ikke et relevant hensyn. Det avgjørende må her være barnets beste og at man finner fosterhjem som kan tilby en god og stabil omsorgsbasis, tilpasset det enkelte barns behov. Det er viktig at barnets eget ønske og synspunkt alltid innhentes og vurderes ved valg av fosterhjem.

6.5.7 Deling av informasjon

Reglene om taushetsplikt, opplysningsplikt og opplysningsrett har lenge vært sett som utfordrende. Vi mottar jevnlig tilbakemeldinger fra personer i tjenestene som syntes reglene er vanskelige å forstå. Dette går igjen utover de barna det gjelder.

Barneombudet er kjent med at Justis- og beredskapsdepartementet har bestilt en veileder som skal ta for seg temaet taushetsplikt, opplysningsplikt og opplysningsrett som skal gi veiledning på tvers av ulike sektorer. Det er etter vårt syn ikke tilstrekkelig med en veileder. Vi er uenige med utvalget i det bare at forståelsen og anvendelsen av reglene som er utfordrende. Barneombudet mener det også er behov for å utrede/vurdere endringer i reglenes materielle innhold. Vi mener det ville vært en fordel om det ble satt ned et utvalg som utelukkende så på reglene om taushetsplikt, opplysningsplikt/rett.

Kapittel 7: Oppfølging og tiltak når barn bor i fosterheim

7.4.1 Behovet for kunnskap

Vi støtter at forskning på fosterhjemsområdet skal prioriteres. Dette er viktig. I tillegg mener vi myndighetene i større grad må innhente kunnskap fra både barn og fra praksisfeltet.

7.4.2 Kartlegging

Barneombudet har lenge vært bekymret for at barn i barnevernet ikke kartlegges godt nok før det iverksettes tiltak. Dette gjelder særlig før plassering i fosterhjem og på institusjon. Som utvalget selv påpeker, viser forskning hvor viktig det er at barn i barnevernet generelt, og særlig de som skal inn i nye omsorgsrammer, er godt nok kartlagt.⁷ Kartleggingen er viktig for å finne den riktige fosterfamilie til det enkelte barn.

Manglende og dårlig kartlegging vil kunne føre til at verken barneverntjenesten eller fosterforeldre kjenner til barnets utfordringer før barnet flytter i fosterhjemmet, og at barnet ikke får den oppfølgingen og behandlingen det trenger. Dette vil igjen kunne få alvorlige konsekvenser for barnet, og som utvalget viser til i punkt 4.4.5 ender mange plasseringer i utilsiktede flyttinger. Vi mener dette tallet vil bli lavere dersom kartleggingen blir bedre. En god kartlegging bør innebære en total vurdering av barnets behov og utfordringer hvor blant annet barnets fysiske og psykiske helse utredes grundig.

Utvalget løfter frem at god kartlegging i forkant av plassering er viktig. Det er etter vårt syn uheldig at utvalget ikke drøfter hva god kartlegging innebærer. Barneombudet mener det ville vært naturlig at Fosterhjemsutvalget sa noe mer om dette temaet enn kun å vise til Bufdirs igangsatte nasjonale kvalitetssystem. Utvalget påpeker selv at kartleggingen barn i dag får i

⁷ Se for eksempel Child Care in Practice, 15:3, s. 235-250, i Christiansen, Ø

barnevernet kan være mangelfull. Derfor burde de i mye større grad drøftet hva en god kartlegging bør inneholde og om kartlegging av barnet behov og utfordringer bør reguleres nærmere i barnevernloven.

7.4.3 Opplæring og kompetanse

Det er viktig at fosterforeldre får nødvendig og tilpasset opplæring og kompetanse. Det er også sentralt at de i forkant av oppdraget får en reell forståelse av hva det faktisk innebærer å være fosterforeldre. Som utvalget viser til, er det mange fosterforeldre som opplever et stort sprik mellom de forventningene de hadde til rollen, og den virkeligheten som møter dem. Selv om et fosterhjem skal ligne mest mulig på et «vanlig» hjem, må det erkjennes at fosterforeldre ofte vil stå ovenfor særskilte og komplekse utfordringer. Opplæringen og kompetansen må gjenspeile disse utfordringene.

Opplæringen bør etter Barneombudets syn inneholde både en generell del og en spesialisert del, hvor sistnevnte nærmere tilpasses det enkelte barns utfordringer og behov. Alle fosterforeldre bør ha plikt til å gjennomgå den generelle opplæringen. Den spesialiserte opplæringen må ses i sammenheng med kartleggingen av barnet og det enkelte barns behov. Det er ikke nødvendigvis slik at alle fosterhjem har behov for samme kompetanse og opplæring. Det er viktig at den spesialiserte opplæringen styrkes. Som utvalget selv viser til, har eksempelvis dagens PRIDE-opplæring verken kurs for fosterhjem som tar imot barn med nedsatt funksjonsevne eller egne kurs for fosterhjem som skal ta imot søsken. Barneombudet mener dette må på plass umiddelbart.

Barneombudet merker seg videre at det i høringsnotatet til ny barnevernlov foreslås å innføre et krav om at fosterforeldre har plikt til å gjennomføre generell opplæring, og at dette reguleres i forskrift om fosterhjem. Dette er i tråd med våre tidligere innspill, og vi ønsker en slik plikt velkommen.

Barneombudet støtter forslaget om kompetansemiljøer i fosterhjemsomsorgen. Vi stiller imidlertid spørsmål ved hvordan små kommuner skal kunne få til dette. Det må etter vårt syn stilles krav om at kommuner går sammen i interkommunale samarbeid for å få dette på plass. En annen mulighet er å legge kompetansemiljøene til fylket/staten. Vi er opptatt av at barn får likeverdige tilbud over hele landet, og vil understreke statens forpliktelse til å sørge for dette.

7.4.4 Forsvarlig oppfølging - oppfølgingsbesøk

Utvalgets flertall foreslår å erstatte kravene i fosterhjemsforskriften om antall oppfølgingsbesøk, men opprettholde kravene til antall tilsynsbesøk. Mindretallet mener derimot at faglige standarder må komme i tillegg til absolutte minstekrav i fosterhjemsforskriften om antall oppfølgingsbesøk og tilsynsbesøk.

Barneombudet er enig med utvalgets mindretall og er skeptisk til å fjerne antall oppfølgingsbesøk fra forskriften. Vi frykter at dette kan medføre at barn i fosterhjem ikke får tett og god nok oppfølging, og mener faglige standarder bør kunne kombineres med minstekrav til antall besøk i forskriften. Det stilles i dag veldig få krav til hva som er forsvarlig oppfølging, og vi frykter at knappe ressurser vil kunne medføre at barn i fosterhjem får for dårlig oppfølging. Selv om innholdet i oppfølgingsbesøket selvfølgelig skal være det viktigste, kan man, slik systemet er i dag, ikke fjerne minimumskravene til antall besøk.

7.4.5 Differensiert oppfølging

Barneombudet er enig med utvalget i at det er behov for differensiert oppfølging av fosterforeldre. Det er viktig at oppfølgingen av fosterforeldre er tilpasset de konkrete utfordringene og behov barnet har. Vi er enige i at et differensiert oppfølgingstilbud bør implementeres nasjonalt, slik at tilbudet ikke er geografisk vilkårlig.

Barneombudet er også enig med utvalget i at det i dag er uklart hva som inngår i en ordinær oppfølging og hva som ligger i forsterkningstiltak. Det er viktig at det skapes klarhet og forutberegnelighet om hva fosterforeldre faktisk kan forvente, og at den oppfølgingen de får er god og tilpasset det barnet som bor hos dem.

Dersom fosterforeldrene har behov for hjelp er det viktig at de vet hvor de kan henvende seg og hvilken hjelp de kan få av kommunen. Barneombudet støtter derfor at barnevernstjenesten, i samarbeid med andre aktuelle tjenesteområder, utarbeider en løpende oppdatert oversikt over tilgjengelige tiltak i kommunen. Dette mener vi må være en plikt for barneverntjenesten i den kommunen fosterhjemmet ligger.

Barneombudet mener det er bra at utvalget tar opp spørsmålet om ekstern veiledning av fosterfamilier, men savner konkrete tiltak for at dette skal kunne gjennomføres. At dette kan være ressurskrevende for kommunene, kan ikke være et relevant moment. Fosterforeldre bør ha krav på en ekstern veileder, som de kan henvende seg til ved behov. Den konkrete veiledningen som skal gis må selvsagt differensieres og gis ut i fra det enkelte barnets behov.

Vi støtter at det settes et større fokus på fosterforeldrenes biologiske barn. For at fosterhjemmet skal fungere optimalt, er det viktig at også de biologiske barna ivaretas på en god måte. Det er sentralt at barn som skal plasseres i fosterhjem også passer sammen med sine nye søsken, ikke bare foreldre.

Barnekonvensjonen gjelder for alle barn, og rettighetene til de biologiske barna må også ivaretas. Både foreldre og barneverntjenesten må derfor snakke med de biologiske barna før plasseringen, og underveis. De må få si sin mening og denne skal legges behørig vekt på etter alder og modenhet. Det er viktig at søsken forberedes på livet som fostersøsken og at de kontinuerlig ivaretas. De må få individuell oppfølging, tilpasset sine behov og familiens nye situasjon.

Vi støtter at det skal vurderes besøksordninger i barnets slekt og nettverk, men vil presisere at disse må være til barnas beste. Det er fint at utvalget legger vekt på at tiltakene planlegges og gjennomføres i nært samarbeid med barnet. Barnet kan ikke plasseres hos noen andre mot sin vilje.

Barneombudet mener det er på tide at vi slutter å omtale dette som «avlastningstiltak». Barn vi har snakket med er skeptiske til begrepet, og en del føler på at ordbruken tilsier at de er en belastning. Det bør vurderes om dette kan kalles *overnattingsbesøk* eller *besøk*. Det er ikke alltid slik at det er fosterforeldrene som har behov for en pause.

Vi er enige i at ordningen bør evalueres, og at det i denne evalueringen er viktig at det innhentes kunnskap og erfaringer fra barn som har bodd i fosterhjem.

7.4.6 Oppfølging etter fylte 18 år

Barneombudet støtter forslaget om at ettervernstiltak for ungdom som hadde tiltak ved fylte 18 år, når som helst innen fylte 23 år kan opprettes, gjenopprettes eller endres, basert på en helhetsvurdering av den unges behov. Vi er også glade for at det i høringsnotatet til ny barnevernlov er foreslått å øke aldersgrensen for ettervern fra 23 år til 25 år.

I tillegg til fleksibilitet og økt aldersgrense for ettervern, er innholdet i tilbudet helt avgjørende. Vi er glade for at departementet drøfter dette i høringsnotat til ny barnevernslov og ser frem til å kommentere på forslagene.

7.4.7 Tilgjengelighet og kontakt etter kontortid

Barneombudet mener det absolutt er behov for døgnåpen bemanning som er tilgjengelig for både fosterbarn, fosterforeldre og familiens biologiske barn. Et slikt tilbud vil bidra til at barnet får hjelp når det faktisk trenger det. Barneombudet mener dette bør være et lovpålagt krav etter ny barnevernlov eller forskrift.

Døgnbemanning må derimot ikke utelukkende knyttes opp mot fosterhjem og fosterbarn. Vi mener at en døgnbemanning må være tilgjengelig for alle barn i barnevernet, og at barn under barnevernets omsorg alltid kan kontakte noen de kjenner og stoler på. Det er naturlig at dette kommer i ny barnevernlov.

Det er videre positivt at utvalget viser til at fosterhjem seg imellom kan fungere som gode sparringspartnere og kompetansebyggere. Barneombudet har vært i kontakt med flere fosterforeldre som savner nettverksbygging på tvers av fosterfamilier, gjennom for eksempel helgesamlinger med hele fosterfamilien. Dette er noe vi mener bør utvikles og tilbys nasjonalt.

7.4.8 Oppfølging av barnets foreldre

Det er bra at utvalget løfter frem barnets biologiske foreldre. Det er viktig at man ser hele barnet og deres liv, og de biologiske foreldrene blir ikke borte selv om barnet flytter i fosterhjem. Biologiske foreldre og deres forhold til barnet, barnevernet og fosterforeldre er en del av fosterhjemsomsorgen som ofte kommer i bakgrunnen. Barneombudet har tro på at bedre samarbeid mellom barnevern, fosterhjem og foreldre vil kunne styrke situasjonen for mange barn. Barnet må få gi sine innspill til hvordan foreldrene skal følges opp.

Barneombudet støtter derfor forslaget om å utvikle og etablere et oppfølgingsprogram for foreldre, som gis etter at barnet har flyttet i fosterhjem.

Kapittel 8 – Økonomiske rammevilkår

Vi vil berømme utvalget for å fremheve gode, individuelle løsninger, basert på barnets og fosterfamiliens behov. Vi mener imidlertid at utgangspunktet for utredningen av ny stønadsordning i enda større grad burde vært knyttet opp mot barnekonvensjonens artikkel 3, og hvilken betydning en ny ordning faktisk vil ha for barn i fosterhjem, jf. punkt 2.

Det er flere positive sider ved forslaget om den nye, rettighetsbaserte stønadsordningen. Slik Barneombudet ser det, vil dette kunne bidra til å minske behovet for individuelle forhandlinger mellom fosterhjem og barnevernet. Det vil derfor sikre en mer rettferdig godtgjøring, noe som igjen vil kunne gi bedre rom for samarbeid mellom fosterfamilien og barnevernet.

Det er vanskelig å uttale seg om størrelsen på stønaden, men det er viktig at stønaden ligger et på et nivå som gjenspeiler den viktige jobben fosterforeldrene gjør for samfunnet. Det må sikres at fosterforeldre verken taper penger eller andre rettigheter på å bli fosterforeldre.

Vi er positive til en rettighetsfesting av inntektskompensasjon ved permisjon den første perioden etter at et barn flytter inn i fosterhjemmet. Dette vil skape større trygghet og ro for

både fosterforeldre og barn. Vi støtter at kompensasjonen differensieres etter alder, men vil fremheve viktigheten av at man i denne perioden foretar grundige vurderinger av behovet for frikjøp utover perioden.

Ved frikjøp utover den første perioden støtter vi utvalgets forslag om at frikjøp knyttes opp mot barnets behov, og tiltak eller oppfølging som ikke er forenlig med at fosterforeldrene er i (fullt) arbeid.

Kapittel 9 – Trygd, pensjon og skatt

Barneombudet mener det er avgjørende at fosterforeldre sikres gode rettigheter og ytelser. Fosterforeldres økonomiske rettigheter må ivaretas på en god måte, og fosterforeldre kan verken tape trygdeytelser eller pensjonsopptjening på oppdraget som fosterhjem. Dette er viktig for å skape forutberegnelighet for familiene.

Kapittel 10: Rammer for saksbehandling i fosterhjemsforhold – fosterhjemsavtalen

Barneombudet støtter utvalgets forslag om å gi fosterforeldre uttalerett i saker om flytting av fosterbarn. Ofte vil fosterbarn og fosterforeldre ha opparbeidet et tett forhold og det er naturlig å gi fosterforeldre uttalerett.

Vi vil i tillegg peke på hvor viktig det er at barnet får uttale seg i tilfeller hvor barneverntjenesten vurderer å flytte barnet. Barnets egen mening skal tillegges vekt etter modnet og alder, men et barn i fosterhjem skal ikke alene bestemme at det skal flytte.

Vi støtter videre at barnevernstjenesten plikter å samarbeide med fosterforeldrene og at en får en konkret oppfølgingsplan som skal evalueres jevnlig. Et godt samarbeid mellom fosterforeldrene og barnevernstjenesten er viktig for at fosterhjemmet skal bli trygt og stabilt for barnet. Barneombudet støtter også at det opprettes et konfliktløsningsorgan som kan bidra til å avklare spørsmål barnevernstjenesten og fosterforeldre er uenige om. Vi er enige i at et slikt organ må ha høy tillit hos partene, og at organet må være uavhengig og partsnøytralt, samt ha juridisk og barnefaglig kompetanse for å sikre korrekte uttalelser av god kvalitet.

Vennlig hilsen

Inga Bejer Engh
barneombud

Mathias Lia Nordmoen
seniorrådgiver

Brevet er godkjent elektronisk og har derfor ingen signatur.